

Læknir eða lús, maður eða mús?

Fréttir – ábyrgð á báða bóga

Árdís Björk Ármannsdóttir

Almennur læknir á
Reykjalundi
ardisar@gmail.com

Hvað er að fréttá? Allt mögulegt og ekkert sérstakt. Eins og venjulega. Grípandi og stuðandi fyrirsagnir gegna veigamiklu hlutverki í fjölmiðlaumhverfi nútímans. Þar sem fréttir, ekki-fréttir og allskyns þarfar og óþarfar upplýsingar flæða yfir og allt um kring. Nóg um það.

Læknar og heilbrigðistengd málefni rata oft í fréttir. Ekkert óeðlilegt við það í sjálfu sér.

Hvers vegna ætli fréttirnar séu samt oft svona neikvæðar, einhliða og jafnvel rangar að einhverju leyti? Merkilegt í sjálfu sér.

Það skiptir nefnilega miklu máli að rétt sé farið með staðreyndir þegar heilsa og heilbrigði eru annars vegar. Að sjálfsögðu. Þetta eru jú atriði sem allir þurfa að huga að. Það hafa allir heilsu en sumir heilsuþrest. Mikið af upplýsingum flæðir yfir þjóðina, sumar gagnlegar aðrar gagnslaugar og enn aðrar jafnvel skaðlegar og geta haft slæm áhrif á heilsu fólks. Fólk sem stríðir við veikindi og sjúkdóma er oft á tíðum mjög móttækilegt fyrir nýjum aðferðum í baráttunni við veikindin. Til í að prófa nánast hvað sem er til að ná betri og bættri heilsu. Stundum er um að ræða gagnslaugar en líka skaðlaugar aðferðir sem hljóta þá að vera í lagi. Þær geta líka verið skaðlaugar en mjög kostnaðarsamar. Er það þá í lagi? Og svo geta þessar aðferðir hreint og beint verið skaðlegar og haft slæm áhrif á heilsu og jafnvel framgang sjúkdóma. Er það í lagi og hver ber þá ábyrgð á því?

Ábyrgð fjölmiðla er vissulega mikil hvað varðar framsetningu fréttafnis

um heilsu og heilbrigði. Ætti að minnsta kosti að vera það. Þetta gildir einnig um reynslusögur einstaklinga. Þar er mikilvægt að stíga varlega til jarðar. Oft á tíðum getur það verið mjög gagnlegt að heyra reynslusögur fólks. Hvað gagnaðist, hvað ekki og hvernig fólki leið á meðan. Á stundum mætti þó vanda þann fréttáflutning betur eins og dæmin sanna.

Mikilvægt er að sjálfsögðu að umræðan og umfjöllunin sé fagleg og þar skipta fjölmiðlamenn sköpum. Það ætti alls ekki að slá umfjöllun um þessi málefni upp í æsifrétastíl með æpandi fyrirsögnum heldur skoða málin vel ofan í kjölinn. Því það getur haft afdrifaríkar afleiðingar ef fólk til að mynda hættir þeirri meðferð sem það er í án samráðs við sinn lækni eða meðferðaraðila. Það er hins vegar alltaf val hvers og eins hvaða meðferð viðkomandi kys á grunni þeirra upplýsingar sem fyrir liggja. Fólk hefur fullan rétt á að hafna hefðbundinni meðferð og velja eigin leiðir eftir eigin höfði.

Svo er það netheimurinn allur sem erfitt er að henda reiður á. Spjallsíður, facebook, twitter og hvaða nöfnum sem þetta kann nú að nefnast. Það virðist sem það megi segja allt og allir hafa sitt að segja, skoðun á öllu og allt og ekkert gagnrýnt. Ekki er óvanalegt að heilbrigðistengd málefni skjóti þar upp kollinum. Sem eðlilegt er. En þar þrífst líka allt milli himins og jarðar. Satt og ósatt. Faglegt og ófaglegt. Gagnrýni á gagnrýni ofan. Ekki allt málefnalegt.

Hver er ábyrgð lækna og læknasamfélagsins í þessari umræðu? Eigum við að segja eitthvað þegar rangt er farið með í sambandi við heilbrigðistengd málefni? Hver er okkar faglega ábyrgð? Eiga læknar að taka þátt í umræðunni? Hvar eru mörkin? Þegar fólk segir frá jákvæðri reynslu sinni af óhefðbundnum lækningum umfram hefðbundnar. Fólk hvatt til að kaupa hina ýmsu dropa, krem og fokdýrar skyndilausnir sem eiga að fyrirbyggja vanlíðan og sjúkdóma og jafnvel tryggja heilsu og langlífi. Hvað með tilboð á blóð-

skoðun sem gefur aukið jafnvægi og bættu heilsu? Eigum við þá að segja eitthvað? Svára? Og hver á að svara? Hver og einn fyrir sig eða forsvarsmenn samtaka lækna eða læknaembætta?

Á stundum virðist mér sem læknar mættu láta meira í sér heyra. Svára aðfinnslum, gagnrýni og þegar farið er með rangt mál eða verið að auglýsa einvern óþarfa sem lausn og lækningu við hinum ýmsu kvillum.

Læknar hafa faglega þekkingu og sýn á heilbrigðistengdum málum og geta veitt ráðleggingar byggðar á vísindalegum og faglegum grunni. Það er svo auðvitað hverjum og einum í sjálfsvald sett hvaða ráðleggingar hver velur að fara eftir. Læknar stjórna því ekki. En fagleg sjónarmið verða að ráða för í allri okkar umræðu og þeim eigum við að miðla. Við megum samt ekki gleyma að hlusta, taka gagnrýni og virða skoðanir annarra. Hroki og hleypidómar eru engum til framdráttar.

Það skiptir því gríðarlegu máli að hafa öflugan talsmann í forgrunni sem tekur faglega á málum. Kannski enn frekar nú en endranær í því fjölmiðla- og netveraldarumhverfi sem við búum við. Því það þarf að svara og halda uppi faglegum sjónarmiðum byggðum á grunni vísindanna.

Annars er það helst í fréttum að það er komið sumar. Gaman að því.

Stjórn Lí

Þorbjörn Jónsson, *formaður*
Valgerður Á. Rúnarsdóttir, *varaformaður*
Magnús Baldvinsson, *gjaldkeri*
Anna K. Jóhannsdóttir, *ritari*
Árdís Björk Ármannsdóttir
Orri Þór Ormarsson
Salome Ásta Arnardóttir
Steinn Jónsson
Þórey Steinarsdóttir

Í pistlumum *Úr penna stjórnamanna Lí* birta þeir sínar eigin skoðanir en ekki félagsins.